بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی كوردستانی عێراق
سەرۆكایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار
ژمارە (17) ساڵی 2010

بە پێی ئەو دەسەلاتەی لە بڕگەی (1) ی ماددەی (10) ی (یاسای سەرۆكایەتی هەرێمی كوردستان – عێراق)ی ژمارە (1)ی ساڵی 2005 ی هەمواركراو پێمان دراوەو، بە پاڵپشتی ئەو یاساكارییەی پەرلەمانی كوردستان – عێراق كردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (11) لە 3 / 11 /2010 بڕیارماندا بە دەركردنی:

یاسای ژمارە (11) ی ساڵی 2010
یاسای ڕێكخستنی خۆپیشاندان لە هەرێمی كوردستان ـ عیراق

ماددەی یەكەم:

مەبەست لەم زاراوە و دەستەواژانەی دادێن، واتاكانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

یەكەم: وەزیر: وەزیری ناوخۆی هەرێمی كوردستان.

دووەم: سەرۆكی یەكەی كارگێڕی: پارێزگار ـ قایمقام ـ بەڕێوەبەری ناحیە.

سێیەم: خۆپیشاندان: كۆمەڵێكی ڕێكخراو یان نیمچە ڕێكخراوی خەڵكە، بە شێوەیەكی ئاشتیانە لە گۆڕەپان و شەقام وشوێنە گشتیەكاندا بۆ ماوەیەكی دیاری كراو دەڕۆن، ئامانجی دروست كردنی رایەكی یەكگرتووی گشتییە بۆ وەدیهێنانی مەبەستێكی دیاری كراوو (گردبوونەوەی گشتی بە مەبەستی خۆپیشاندان، مانگرتن، پەناگیری) لە خۆ دەگرێت.

چوارەم: لیژنەی ڕێکخەری خۆپیشاندان: بریتییە لە ژمارەیەك کە لە سێ کەس کەمتر و لە پێنجیش زیاتر نین، خاوەن شیانی یاسایین و ئەرکی بەڕێوە بردن و ڕێکخستنی خۆپیشاندان، دەگرنە ئەستۆ.

پێنجەم: لایەنی پەیوەندیدار: ئەو لایەنەی پەیوەندیی ڕاستەوخۆی بە خواستەکانی خۆپیشاندەران یان گردبووانەوە هەیە.

ماددەی دووەم:

یەکەم: خۆپیشاندان مافێکی دەستوورییەو بەپێی یاسا پیادە دەکرێ.

دووەم: نابێ بەپێچەوانەی یاساوە پیادە کردنی مافی خۆپیشاندان قەدەغە بکرێ.

سێیەم: نابێ مەبەست لە خۆپیشاندان هاندانی گرووپێك دژی گروپێکی دیاری کراو بێت بە هۆی(ئاین یان نەتەوە یان ڕەگەز یان هاندانی گرووپێك دژی گرووپێکی دیکە بێت).

ماددەی سێیەم:

یەکەم:

1- وەزیر دەسەڵاتی مۆڵەتدانی خۆپیشاندانی هەیە، ئەگەر لە سەر ئاستی هەرێمدا بوو.

2- سەرۆکی یەکەی کارگێڕی مافی مۆڵەتدانی خۆپیشاندانی هەیە، هەر یەك لە نێو یەکەی کارگێڕیی خۆیدا.

دووەم: نابێ خۆپیشاندان بکرێت، هەتا داوایەك پێشکەش بە وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی نەکرێ و ڕەزامەندیی نووسراو بەدەست نەهێندرێت.

سێیەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی بۆی هەیە داواکاری ڕێکخستنی خۆپیشاندان ڕەت بکاتەوە، ئەگەر بۆی ساغ بووەوە کە زیان بەسیستەم و ئاکاری گشتی دەگەیەنێ و پێ ڕاگەیاندنی ڕەت کردنەوەکەش بەنووسین دەبێت و هۆکارەکەش دیاری بکرێت.

چوارەم: لیژنە بۆی هەیە تانە لە بڕیاری ڕەتکردنەوە بگرێ لەلای دادگای تێهەڵچوونەوەی ناوچەکە لە ماوەی(3) ڕۆژ لە مێژووی پێ ڕاگەیاندن و دادگاش پێویستە لە ماوەی(48) کاتژمێر تانەکە یەکلایی بکاتەوەو بڕیارەکەش یەکلایی کەرەوەیە.

پێنجەم: دەرچوونی خەڵك بە کۆمەڵ بۆ گۆڕەپان و شەقام و شوێنە گشتییەکان لە بۆنەی نیشتمانی و نەتەوەیی و ئاینی بەپێی نەریتی خۆ جێی باو بەدەر دەکرێ لە وەرگرتنی مۆڵەت بۆ مەبەستەکانی سەرەوە.

ماددەی چوارەم:

یەکەم: داواکاری ڕێکخستنی خۆپیشاندان لەلایەن لیژنەوە پێش وادەی ئەنجامدانی بە(48) کاتژمێر بەلایەنی کەم بە مەرجێك ڕۆژانی پشووی فەرمی ڕەچاو بکرێت.

دووەم: پێویستە داواکارییەکە ناونیشان و ئیمزای ئەندامانی لیژنەی سەرپەرشتی کاری ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکە بگرێتە خۆ مەبەستەکەشیان لەو بارەیەوە ڕوون بکرێتەوە، ڕێگای ڕۆیشتنەکەیان و کات و شوێنی دەستنیشان بکرێت.

سێیەم: پێویستە خۆپیشاندانەکە ئاشتیانە بێ و دوور بێ لە کاری توندوتیژی و هەڵگرتنی داواکاری بۆ هاندانی توندوتیژی و جیاوازی قەدەغەیە .

چوارەم: لە حاڵەتی وەڵام نەدانەوەی داواکارییەکە کە لەلایەن لیژنەوە پێشکەش کراوە دوای تێپەڕبوونی(48) کاتژمێر بەسەر مێژووی پێشکەش کردنی داواکارییەکە، ئەمە بەرەزامەندی لەسەر ڕێکخستنی خۆپیشاندانەکە دادەنرێ.

ماددەی پێنجەم:

یەکەم: هەموو هاووڵاتیان و ئەوانەی بە شێوەیەکی یاسایی لە هەرێمدا نیشتەجێن و پارتی سیاسی و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و سەندیکا پیشەییەکان و یەکێتی و کۆمەڵە و ڕێکخستنی دیکەی بە پێی یاسا مۆڵەت دراو، ئازادیی ڕێکخستنی خۆپیشاندانیان هەیە، لە پاش بەدەست هێنانی ڕەزامەندی یان لە پاش تێپەڕ بوونی ماوەی یاسایی، کە لە بڕگەی چوارەم لە ماددە چواری ئەم یاسایەدا هاتووە.

دووەم: دەبێ دەزگاکانی پۆلیس خۆپیشاندەران بپارێزن.

سێیەم: دەبێ لایەنی پەیوندیدار داوای خۆپیشاندەران دوای خوێندنەوەی وەربگرێت، پاشان لەگەڵ لیژنەدا کۆ ببێتەوە بۆ دۆزینەوەی چارەسەری گونجاو بۆی لە ماوەیەکی دیاری کراوی گونجاودا.

ماددەی شەشەم:

نابێ کەس لەبەر هەر هۆیەك بێت، ناچار بکرێت لە خۆپیشاندانەکەدا بەشداری بکات یا نەکات.

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: قەدەغەیە چەك لە لایەن بەشدارانی خۆپیشاندانەوە لە کاتی خۆپیشاندانەکەدا هەڵبگیرێت یان لەخۆ ببەسترێت، با لە رووی یاساییشەوە مۆڵەتی هەڵگرتن یان بەستنیان هەبێت، ئەویش لە کاتی خۆپیشاندانەکەدا.

دووەم: قەدەغەیە هەر ماددەیەکی تەقەمەنی یان ژەهراوی یان سووتێنەر لە کاتی خۆپیشاندانەکەدا لە لایەن خۆپیشاندەرانەوە هەڵبگیرێت یان لەخۆ ببەسترێت.

سێیەم: دەزگاکانی پۆلیس بە گوێرەی یاسا کار پێ کراوەکان، رێکاری یاسایی دەرهەق بە سەرپێچیکاران دەگرنە بەر.

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: وەزیر یان سەرۆکی یەکەی کارگێڕی، لە حاڵەتی دەرچوونی خۆپیشاندانەکە لە ئامانجی خۆی یان کاتی دیاری کراوی خۆی، بۆی هەیە پاش راوێژ کردن لەگەڵ لیژنەکەدا، خۆپیشاندانەکە بلاّوە پێ بکات.

دووەم:

1ـ ئەگەر دەزگاکانی پۆلیس زەحمەتییان لە بلاّوە پێ کردنی خۆپیشاندەراندا بینی، وێڕای ئەوەی داوایان لێ کرا و لە سەر ئەوەش سوور بوون، بۆی هەیە هۆکاری مۆرك مەدەنی بۆ بلاّوە پێ کردنی خۆپیشاندەران بەکار بهێنێ.

2ـ رێکاری یاسایی دەرهەق بە دروستکەرانی ئاژاوە لە کاتی خۆپیشاندانەکەدا بگیرێتە بەر.

ماددەی نۆیەم:

ئەگەر لە کاتی خۆپیشاندانەکەدا ئاسایش یان سیستەمی گشتی یان ئادابی گشتی تێك درا، یان زیان بە ئەوانی دی یان بە سامانی گشتی یان تایبەتی گەیشت، یان خۆپیشاندانەکە لە ئامانج و مەبەستی دیاری کراوی دەرچوو، سەبەبکاران بەرپرسایەتیی قەرەبوو کردنەوەی ئەو

زیانانەیان دەکەوێتە ئەستۆ کە بەو هۆیەوە دەکەونەوەو، ڕێکاری یاساییشیان بە گوێرەی یاسا کار پێ کراوەکان، دەرهەق دەگیرێتە بەر.

ماددەی دەیەم:

هەر کەسێك سەرپێچیی حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات، سزای بەند کردنی بە سەردا دەسەپێت، بە ماوەیەك کە لە مانگ زیاتر نەبێت یان بە غەرامەیەك کە لە پەنجا هەزار دینار کەمتر و لە پێنج سەد هەزار دیناریش زیاتر نەبێت، یان بە هەردوو سزاکە.

ماددەی یازدەهەم:

یەکەم: لە حاڵەتێکدا کە دەزگاکانی پۆلیس لە سنووری دەسەڵات دەرچوون بۆ بەکارهێنانی هێزی لە ڕادەبەدەر لە دژی خۆپیشاندەران ئەوا ڕێکاری یاسایی بەرامبەریان وەردەگیرێت بە پێی یاسا جێبەجێ کراوەکان.

دووەم: حکومەت پابەند دەبێ بەدانی قەرەبوو بۆ زیان لێ کەوتووان کە لە ئەنجامی دەرچوونی دەزگاکانی پۆلیس لە سنووری ئەرکی ڕاسپێردراوی خۆیان ڕوویان داوە. ئەمەش بەپێی بڕیارێك دەبێت کە لە دادگای تایبەتی دەرچوو بێ.

ماددەی دوازدەهەم:

حوکمەکانی ئەم یاسایە بە سەر هەموو حاڵەتەکانی مان گرتن و پەناگیردا پیادە دەبن، لە کاتی دەرچوونی مانگرتووان یان پەناگیران بۆ گۆڕەپان و شەقامی گشتی بۆ خۆپیشاندان.

ماددەی سێزدەهەم:

نابێ هیچ خۆپیشاندانێك پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە ڕێك بخرێت.

ماددەی چواردەهەم:

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێك ناکرێت، کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

ماددەی پازدەهەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی شازدەهەم:

وەزیر بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی حەڤدەهەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاو کردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

مسعود بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان ـ عێراق

هەولێر

8 / **کانوونی یەکەم**/ 2010**ی زایینی**
17 / **سەرماوەز** / 2710 **ی کوردی**
2 / **محرم** /1432 **ی کۆچی**

هۆیەکانی دەرچوواندنی

لەبەر ئەوەی خۆپیشاندان مافێکی دەستوورییە و بۆ مسۆگەر کردنی وەدی هێنانی ژیانی دیموکراسی و پاراستنی وەرسووڕان بەرەو کۆمەڵگای مەدەنی و رێز گرتن لە ئازادییەکان و مافەکانی مرۆڤ و لە پێناو مسۆگەر کردنی گوزارشت کردنی جەماوەر لە رای خۆی و پیشان دانی خواستی رەوای بە شێوەیەکی ئاشتیانە و راستەوخۆ و دوور لە پەشێوی نانەوە و پاراستنی بەرژەوەندیی گشتی و تایبەت لە زەرەر و زیان و رەچاو کردنی پرەنسیپ و رێساکانی نێودەوڵەتیی تایبەت بە ماف و ئازادییەکان و، لەبەر ئەوەی یاسایەکی تایبەت بە رێکخستنی خۆپیشاندان و مان گرتن و پەناگیری نییە، ئەم یاسایە دەرچوێندرا.